

DOI 10.58423/2786-6742/2023-4-178-187
УДК [339.332:656.96]:629.33/36 (043.3)

Марина ШУБА

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин
імені Артура Голікова
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
м. Харків, Україна
ORCID ID: 0000-0003-2581-6914

Олена ШУБА

кандидат географічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародної економіки та світового господарства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
м. Харків, Україна
ORCID ID: 0000-0002-6186-6700

СВІТОВИЙ РИНОК ЛЕГКОВИХ АВТОМОБІЛІВ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Анотація. Світовий ринок автомобілів, у тому числі один із його сегментів – ринок легкових автомобілів, є частиною глобальної світової економіки. Автомобільна промисловість є унікальною галуззю світової економіки, яка демонструє практично постійне зростання та стимулює розвиток національних економік, створюючи робочі місця та забезпечуючи податкові надходження до бюджету, тому серед країн-експортерів автомобілів існує конкуренція за ринки збуту своєї продукції, особливо в сегменті легкових автомобілів. Метою дослідження є виявлення особливостей сучасного стану світового ринку легкових автомобілів та узагальнення існуючих тенденцій його розвитку. У роботі описані основні фактори зростання світового автомобільного ринку упродовж останніх десятиліть, а саме: зменшення цін на автомобілі та збільшення доходів населення, що також сприяло зростанню попиту на автомобілі та відзначено, що на даному етапі розвитку світового автомобільного ринку ці фактори вже не впливають на його динаміку. Досліджено динаміку світового виробництва автомобілів за період з 2012 по 2022 рр. та проведено тренд-аналіз. Проаналізовано структуру сучасного світового виробництва автомобілів та відзначено, що на сегмент легкових автомобілів припадає більше 70 %. Охарактеризовано регіональну структуру світового виробництва автомобілів, визначено країни-лідери. Розглянуто динаміку вартості світового експорту та імпорту автомобілів, яка співпадає з загальносвітовою тенденцією світових товарних ринків до падіння у 2020 році та поступовим відновленням у наступні роки. Визначено, що рейтинги країн-лідерів з вартості експортованих і кількості вироблених автомобілів не співпадають: лідером з вартості експортованих автомобілів є Німеччина, лідером з кількості – Японія, а лідером з виробництва є КНР. Узагальнено сучасні тенденції, які існують на світовому автомобільному ринку в сегменті легкових автомобілів. Зроблено висновок: світовий ринок легкових автомобілів характеризується жорстким конкурентним середовищем; процесами злиттів та поглинань компаній; зростаючою популярністю і попитом на електромобілі, електричні засоби пересування та автомобілі з гібридним двигуном; на ринок впливає законодавство щодо викидів, безпеки та екології.

Ключові слова: світовий автомобільний ринок, тенденції розвитку, динаміка виробництва автомобілів, експорт.

JEL Classification: D24, F10, L90

Absztrakt. Az autók világpiaça, beleértve annak egyik szegmensét, a személygépkocsi-piacot, a globális világgazdaság része. Az autóipar a világgazdaság egyedülálló ágazata, amely szinte állandó növekedést mutat, serkenti a nemzetgazdaságok fejlődését, munkahelyeket teremt és adóbevételeket biztosít a költségvetésnek, ezért verseny van az autóexportáló országok között termékeik értékesítési piacaiért, különösen a személygépkocsi szegmensben. A tanulmány célja, hogy azonosítsa a világ autópiacának jelenlegi állapotát és általánosítsa a jelenlegi fejlődési trendeket. A cikk ismerteti a világ autópiacának növekedését segítő tényezőit az elmúlt évtizedekben, nevezetesen az autók árának csökkenését és a lakosság jövedelmének növekedését, amely szintén hozzájárult az autók iránti kereslet növekedéséhez, és megjegyzi, hogy a világ autópiacának fejlődésének ebben a szakaszában ezek a tényezők már nem befolyásolják annak dinamikáját. Tanulmányoztuk a globális autógyártás dinamikáját a 2012 és 2022 közötti időszakban, és trendelemzést végeztünk. Elemzésre került a modern világ autógyártásának szerkezete, és megállapítottuk, hogy több mint 70%-át a személygépkocsi-szegmens teszi ki. Jellemeztük a világ autógyártásának regionális szerkezetét, azonosítjuk a piacvezető országokat. Kiértékeljük az autók globális export- és importköltségeinek dinamikáját, amely egybeesik a globális nyersanyagpiacok 2020-ban esésével, majd az azt követő években fokozatos fellendülési trendjével. Megállapítást nyert, hogy az exportált autók értékét és a legyártott gépkocsik számát tekintve a vezető országok rangsora nem egyezik: az exportált autók értékét tekintve Németország, mennyiségben Japán az élvonalas, a termelésben pedig a Kínai Népköztársaság a vezető. Összefoglaljuk azokat a modern trendeket, amelyek a világ autópiacán a személygépkocsi-szegmensben léteznek, melyek a következők: a globális személygépkocsi-piacot kemény versenykörnyezet jellemzi; társaságok egyesülési és felvásárlási folyamatai; az elektromos autók, az elektromos járművek és a hibrid motorral ellátott autók növekvő népszerűsége és kereslete; a piacot érintik a kibocsátási, biztonsági és környezetvédelmi jogszabályok globális szintű változásai.

Kulcsszavak: személygépkocsik világpiaça, fejlődési trendek, az autógyártás dinamikája, export.

Abstract. The global automobile market, including one of its segments - the passenger car market, is part of the global world economy. The automotive industry is a unique branch of the world economy, which demonstrates almost constant growth and stimulates the development of national economies, creating jobs and providing tax revenues to the budget, therefore there is competition among car exporting countries for the sales markets of their products, especially in the passenger car segment. The purpose of the study is to identify the features of the current state of the world car market and generalize the existing trends in its development. The paper describes the main factors of the growth of the world automobile market over the past decades, namely: the decrease in car prices and the increase in the income of the population, which also contributed to the growth of demand for cars, and it is noted that at this stage of the development of the world automobile market, these factors no longer affect its dynamics. The dynamics of global car production from 2012 to 2022 are studied and a trend analysis is conducted. The structure of modern global car production is analyzed. It is noted that more than 70% belongs to the passenger car segment. The regional structure of world car production is characterized, and the leading countries are identified. The dynamics of the value of global exports and imports of cars is explored. It coincides with the global trend of global commodity markets to decline in 2020 and gradual recovery in the following years. The article determines that the rankings of the leading countries in terms of the value of exported cars and the number of manufactured cars do not match: the leader in terms of the value of exported cars is Germany, the leader in terms of quantity of exported cars is Japan, and the leader in production is the People's Republic of China. The modern trends that exist in the world car market in the segment of passenger cars are summarized. The conclusion is made: the global market of passenger cars is characterized by a tough competitive environment; processes of mergers and acquisitions of companies; the growing popularity and demand for electric cars, electric vehicles and cars with a hybrid engine; the market is affected by emissions, safety and environmental legislation.

Keywords: global automobile market, development trends, dynamics of car production, export.

Постановка проблеми. Сучасна міжнародна торгівля зростає за рахунок збільшення обсягів практично всіх товарних ринків, серед яких особливе місце належить світовому автомобільному ринку, який складається з регіональних автомобільних ринків та національних ринків, а основними його учасниками є провідні транснаціональні корпорації; що характеризується конкуренцією між виробниками за нові ринку збуту. Виходячи з того, що рівень економічного розвитку країн багато в чому залежить від таких провідних галузей, як авіаційна та автомобільна, в багатьох країнах автомобілебудування є стратегічним сектором, який не тільки забезпечує зростання зайнятості, але, створюючи додану вартість, залишається важливим джерелом поповнення державного бюджету. Крім того, існує значний вплив автомобільної галузі на інноваційний розвиток та технічний прогрес національних економік. В останнє десятиріччя сформувався своєрідний тренд стагнації в збуті продукції автомобілебудування (зокрема, легкових автомобілів) на внутрішніх ринках економічно розвинутих країн, тому дослідження сучасного стану світового автомобільного ринку, в тому числі, сегменту легкових автомобілів, є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасному стану світового автомобільного ринку, його особливостям та перспективам розвитку присвячена значна кількість публікацій, серед яких можна виділити роботи Малюти І. А., Небаби Н. О. та Колісник А. Е. [1], в яких аналізуються сучасний стан сегментів світового автомобільного ринку; Андроніка О. Л. та Криворучко Д. М. [2], які детально розглядають тенденції автомобільної промисловості та інновацій в світі; Іванової Л. О. та Вовчанської О.М. [3], робота яких присвячена ідентифікації основних детермінант розвитку кон'юнктури світового ринку автомобілів. Разом з тим, було доцільно виділити більш детально структуру експортерів, імпортерів та узагальнити існуючі тенденції на світовому автомобільному ринку в сегменті легкових автомобілів.

Метою статті є виявлення особливостей сучасного стану світового ринку легкових автомобілів та узагальнення існуючих тенденцій його розвитку.

Виклад основного матеріалу. Сучасний світовий автомобільний ринок сформувався за рахунок існуючих регіональних та національних ринків, учасниками яких були великі ТНК і на сучасному етапі розвитку складається з великої кількості виробників та продавців, тому характеризується високим рівнем конкуренції, особливо це стосується сегменту легкових автомобілів [1]. Зростання світового автомобільного ринку упродовж десятиліть відбувалось за рахунок зменшення цін на автомобілі та збільшення доходів населення, що також сприяло зростанню попиту на автомобілі. На сучасному етапі автомобільна галузь в провідних країнах-виробниках стикається з новими викликами, серед яких швидке поширення електричних засобів пересування та каршеринг (carsharing, тобто спільне використання автомобіля, як альтернативна модель володінню

автомобіля). Разом з тим, автомобільна галузь залишається стратегічною для багатьох країн та, маючи значний вплив на технологічний розвиток країни, забезпеченні значної доданої вартості та зайнятості населення, має бути конкурентоспроможною на світовому автомобільному ринку [3].

На рис. 1 представлено динаміку світового виробництва автомобілів за період з 2012 по 2022 рр. Проведений тренд-аналіз дає прогноз про зростання світового виробництва автомобілів у світі до 2025 р. з вірогідністю, яка складає 93 %.

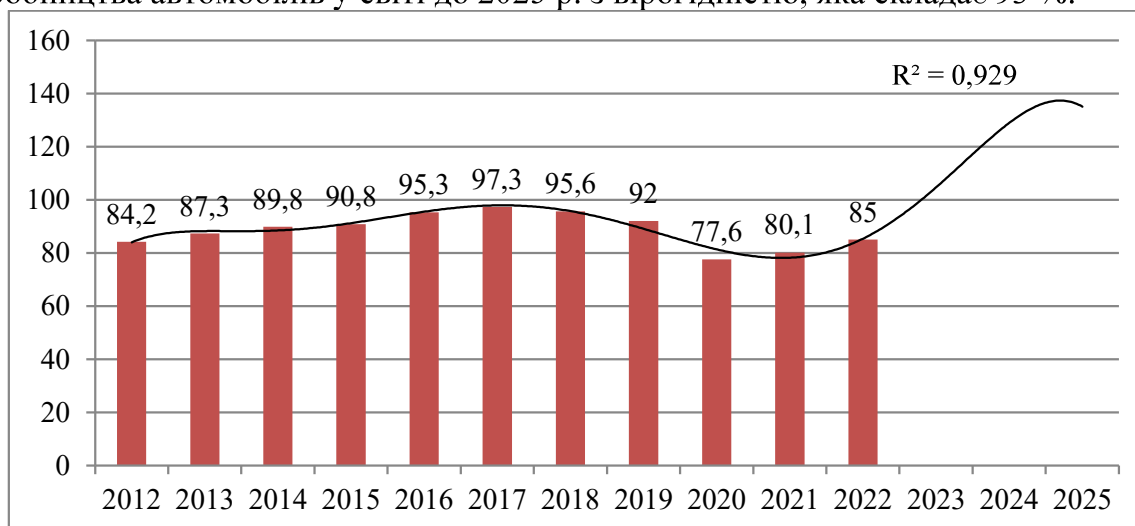

Рис. 1. Динаміка та прогноз до 2025 р. світового виробництва автомобілів, млн од.

Джерело: сформовано автором за джерелом [4]

Аналізуючи більш детально структуру світового виробництва (рис. 2.) варто відзначити, що з 85 млн одиниць на сегмент легкових автомобілів припадає більше 70 % (понад 61 млн одиниць).

Регіональна структура світового виробництва автомобілів (табл. 1) включає виробників з Європи, Північної та Південної Америки, Африки, Азії та Океанії. Аналізуючи обсяги виробництва окремих регіонів за 2022 рік, можна виділити провідний регіон, яким є Азія та Океанія (50 млн один. автомобілів). Другу позицію займає Європа (16,2 млн один. автомобілів), розрив між обсягами цих регіонів дуже значний. Третя позиція належить Північній Америці (14,8 млн один. автомобілів), відставання від обсягів європейського регіону є незначним. Південна Америка та Африка в структурі світового виробництва автомобілів займають незначну вагу (3 млн та 1 млн один. автомобілів відповідно).

Значне зменшення виробництва у всіх регіонах спостерігалось у 2020 році через пандемію Covid-19 (падіння склало близько 15 %). Найбільше скорочення виробництва було відзначене у Європі та Північній Америці (падіння склало більше 20 %) [5].

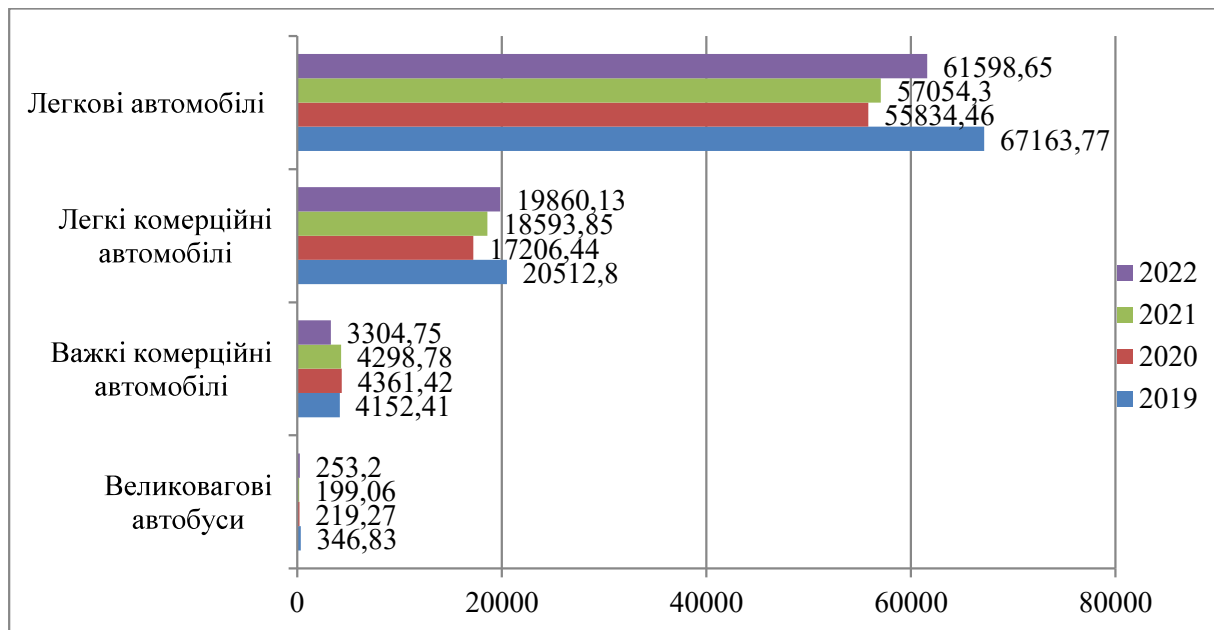

Рис. 2 Структура світового виробництва автомобілів, тис. од.

Джерело: сформовано автором за джерелом [4]

Таблиця 1.

Регіональна структура світового виробництва автомобілів, млн од.*

Регіон	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Європа	19,8	20,4	21,1	21,7	22,2	21,3	21,6	16,9	16,3	16,2
Північна Америка	16,5	17,4	17,9	18,2	17,5	17,4	16,8	13,3	13,4	14,8
Південна Америка	4,6	3,8	3,0	2,7	3,2	3,4	3,2	2,3	2,7	3,0
Азія та Океанія	45,8	47,4	47,8	51,8	53,4	52,4	49,3	44,3	46,7	50,0
Африка	0,6	0,7	0,8	0,9	0,9	1,1	1,1	0,8	0,9	1,0
Світ у цілому	87,3	89,8	90,8	95,3	97,3	95,6	92	77,6	80,1	85,0

**Сформовано автором за джерелом [4]*

Аналізуючи більш детально структуру основних автовиробників (табл. 2), можна виділити країну-лідера, якою є Китайська Народна республіка (КНР). Щорічно виробництво автомобілів в КНР зростає і перевищує виробництво інших країн. Так, у 2022 р. в КНР було виготовлено більше 27 млн автомобілів. Друге місце серед країн-лідерів за обсягами виробництва автомобілів займають США (10,1 млн автомобілів у 2022 р.). На третьому місці – Японія (7,8 млн автомобілів у 2022 р.), за нею йде Індія (5,5 млн автомобілів). П'яте та шосте місця у цьому рейтингу посідають Південна Корея та Німеччина (кожна виробляє по 3,7 млн автомобілів). Тобто в КНР за рік виготовляють автомобілів стільки, скільки разом виготовляють чотири країни, що йдуть за рейтингом після неї.

Таблиця 2.

Провідні країни-автовиробники, млн од.*

Країна	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
КНР	22,1	23,7	24,5	28,1	29,0	27,8	25,7	25,2	26,1	27,0
США	11,1	11,7	12,1	12,2	11,2	11,3	10,9	8,8	9,2	10,1
Японія	9,6	9,8	9,3	9,2	9,7	9,7	9,7	8,1	7,8	7,8
Індія	3,9	3,8	4,1	4,5	4,8	5,2	4,5	3,4	4,4	5,5
Південна Корея	4,5	4,5	4,6	4,2	4,1	4,0	3,9	3,5	3,4	3,7
Німеччина	5,7	5,9	6,0	6,1	5,6	5,1	4,7	3,7	3,3	3,7

*Сформовано автором за джерелом [4]

На рис. 3 наведено дані щодо виробництва автомобілів, в тому числі, легкових, з даних якої видно, що лідером також є КНР.

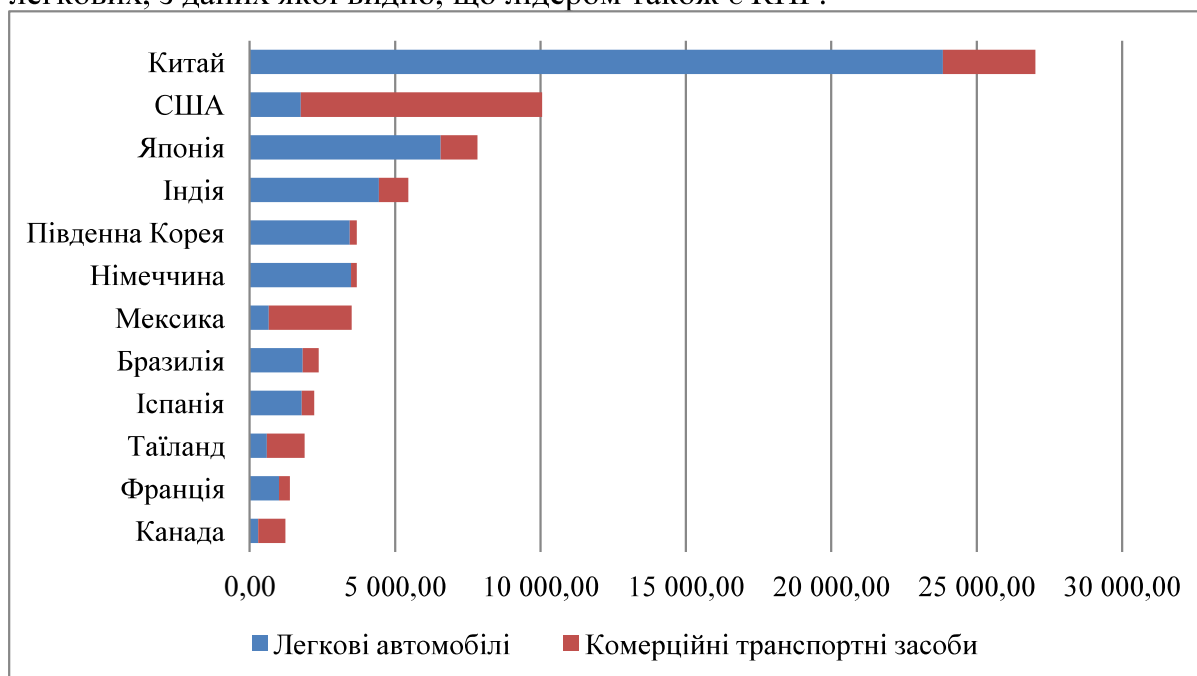

Рис. 3 Обсяг виробництва автомобілів провідних краї-автовиробників у 2022 році, тис. од.*

*Джерело: сформовано автором за джерелом [4]

У грошовому вимірі світовий ринок автомобілебудування у 2022 році склав 2,95 трлн дол. США (рис. 4). Після падіння, якого світовий ринок автомобілебудування зазнав в 2019 (внаслідок пандемії коронавірусу), відбувається його відновлення, але показники ще не досягли обсягів 2019 року (рис. 4).

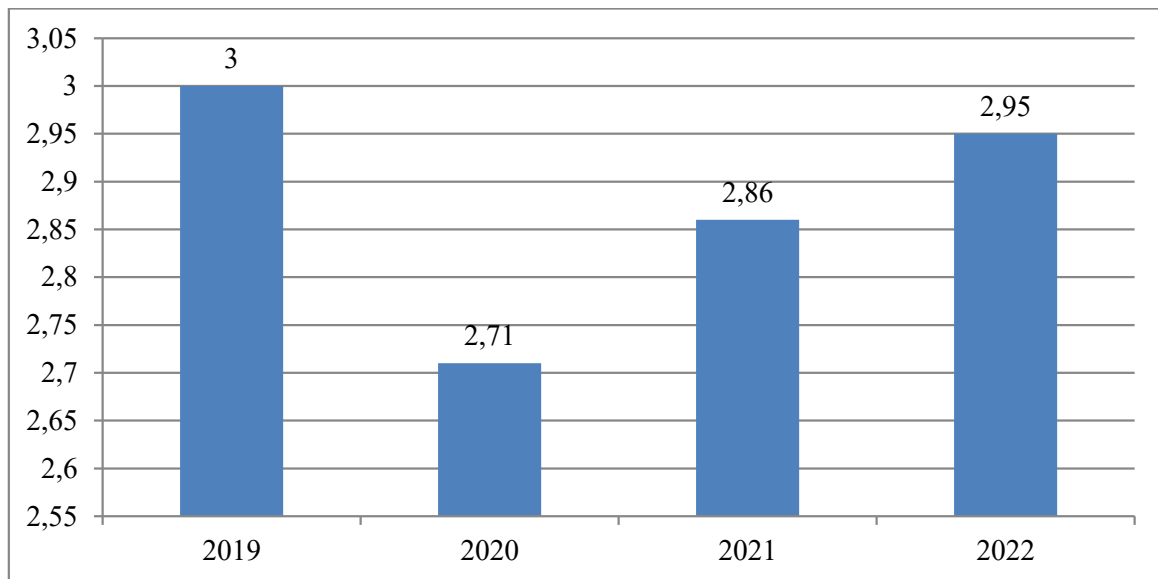

Рис. 4 Вартість продукції світової автомобільної промисловості, трлн дол. США*

*Джерело: сформовано автором за джерелом [6]

Динаміка вартості світового експорту та імпорту автомобілів співпадає з загальносвітовою тенденцією світових товарних ринків до падіння у 2020 році (в результаті пандемії коронавірусу) та поступовим відновленням у наступні роки (рис. 5).

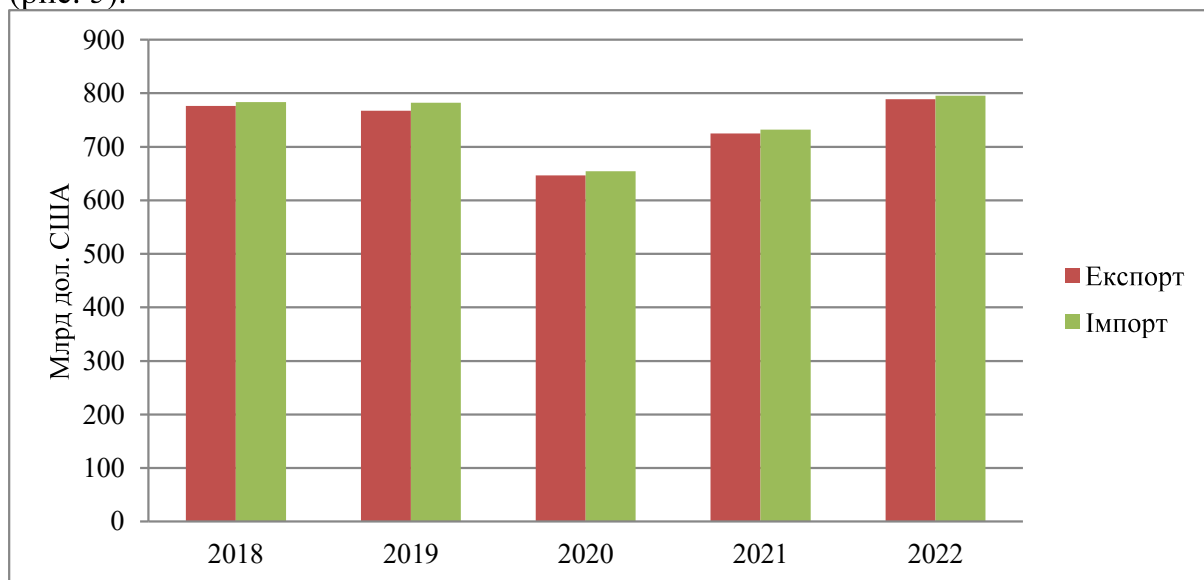

Рис. 5 Вартість світового експорту та імпорту автомобілів, млрд дол. США *

*Джерело: сформовано автором за джерелом [7]

До п'яти експортерів автомобілів, які мають найбільші доходи, входять Німеччина, Японія, США, Південна Корея та Мексика (табл. 3). На долю цих експортерів автомобілів припадає більше половини доходу від світового експорту

автомобілів у 2021 році. Серед цих п'яти експортерів лідером залишається Німеччина.

Таблиця 3.

Країни-лідери з експорту автомобілів, тис. дол. США*

Країна-експортер	Вартість експорту				
	2018	2019	2020	2021	2022
Німеччина	155037984	143430200	122286386	139131672	155687138
Японія	99123167	98043242	80914491	85589575	87 198 901
США	51414521	56163761	45642596	54681915	57 850 861
Південна Корея	38249258	40458289	35638512	44318347	51 680 334
Мексика	49406392	50631190	39476275	39909676	46 924 135
Китай	8 626 679	8 633 018	9 927 709	24 389 059	44 687 899
Бельгія	21930281	24578930	22767547	31838112	33 891 693
Іспанія	35713457	34360714	31510812	33943702	32 901 492
Велика Британія	42042944	38583888	26573200	30186374	29 479 694
Канада	40994067	40713873	32030549	29152548	29 462 272

* Сформовано автором за джерелом [7]

Варто зазначити, що рейтинги країн-лідерів з вартості експортованих і кількості вироблених автомобілів не співпадають (рис. 6). Якщо лідером з вартості експортованих автомобілів є Німеччина, то лідером з кількості експорту автомобілів є Японія, а лідером з виробництва – КНР.

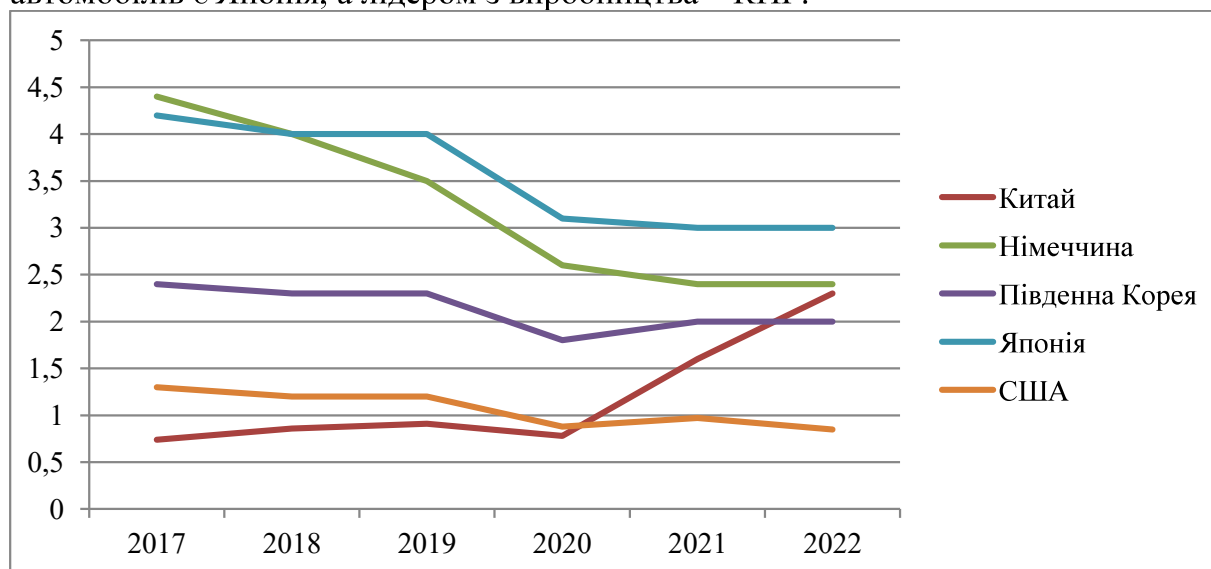

Рис. 6 Країни-лідери з експорту автомобілів, за кількістю, млн од.*

*Джерело: сформовано автором за джерелом [8]

Аналізуючи основні тенденції, які існують на світовому автомобільному ринку в сегменті легкових автомобілів, можна виділити наступні:

- 1) загострення конкуренції між ТНК провідних країн-експортерів;

- 2) зростання активності процесів злиттів та поглинань компаній, задіяних у виробництві легкових автомобілів;
- 3) поширення варіантів спільного використання автомобіля (каршеринг), що зменшує кількість потенційних покупців;
- 4) зростання попиту на електромобілі, електричні засоби пересування та автомобілі з гібридним двигуном;
- 5) зростання вимог до програмного забезпечення, що використовується в автомобілях;
- 6) підвищення нормативних вимог щодо екологічності, економії палива та безпеки [2].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, світовий ринок легкових автомобілів характеризується жорстким конкурентним середовищем; процесами злиттів та поглинань компаній, задіяних у виробництві легкових автомобілів; зростаючою популярністю і попитом на електромобілі, електричні засоби пересування та автомобілі з гібридним двигуном; на ринок впливає законодавство щодо викидів, безпеки та екології. Подальший науковий пошук у цій площині має бути спрямований на можливості розміщення в Україні, за участю європейських партнерів та інвесторів, автомобільного кластеру зі спеціалізацією на виробництві електромобілів, що буде відповідати існуючій на світовому автомобільному ринку в сегменті легкових автомобілів тенденції зростання попиту на цей тип автомобілів, який враховує як нестабільність ринків нафтопродуктів, так і зміни в вимогах до підвищення рівня екологічності.

Список використаних джерел

1. Мальята І. А., Небаба Н. О., Колісник А. Е. Світовий автомобільний ринок: сучасний стан і тенденції розвитку. *Агросвіт*. 2020. № 7. С. 111–116. DOI: 10.32702/2306-6792.2020.7.111
2. Андронік О. Л., Криворучко Д. М. Управління в умовах швидких інновацій та зовнішніх факторів в автомобільній галузі. *Вісник Херсонського національного технічного університету*. 2022. № 4(83). С. 119-126. DOI: <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2022.4.16>
3. Іванова Л. О., Вовчанська О.М. Основні детермінанти розвитку кон'юнктури світового ринку автомобілів. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. Серія: "Економічні науки". 2020. № 4 (36). С. 88-99. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2020-4-5821>
4. Production statistics. International Organization of Motor Vehicle Manufactures. URL: <http://oica.net/>
5. Placek M. Leading car manufacturing countries worldwide 2022. Statista. URL: <https://www.statista.com/statistics/584968/leading-car-manufacturing-countries-worldwide/>
6. Carlier M. Revenue - automotive manufacturing industry worldwide 2019-2022. Statista. URL: <https://www.statista.com/statistics/574151/global-automotive-industry-revenue/>
7. Trade statistics for international business development. ITC. URL: <https://www.trademap.org/Index.aspx>
8. Hancock T. The US Hasn't Noticed That China-Made Cars Are Taking Over the World. Bloomberg. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2023-01-26/how-china-is-quietly-dominating-the-global-car-market>

References

1. Maliuta, I. A., Nebaba, N. O., Kolisnyk, A. E. (2020) Svitovyi avtomobilnyi rynok: suchasnyi stan i tendentsii rozvytku. *Ahrosvit*. 7. 111–116. DOI: 10.32702/2306-6792.2020.7.111 [in Ukrainian]
2. Andronik, O. L., Kryvoruchko, D. M. (2022) Upravlinnia v umovakh shvydkykh innovatsii ta zovnishnikh faktoriv v avtomobilnii haluzi. *Visnyk Khersonskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu*. 4(83). 119-126. <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2022.4.16> [in Ukrainian]
3. Ivanova, L. O., Vovchanska, O.M. (2020) Osnovni determinanty rozvytku koniunktury svitovoho rynku avtomobiliv. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal "Internauka"*. Seria: "Ekonomichni nauky". 4 (36). 88-99. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2020-4-5821> [in Ukrainian]
4. International Organization of Motor Vehicle Manufactures. Production statistics. <http://oica.net/>
5. Placek, M. (2023, June 23). *Leading car manufacturing countries worldwide 2022*. Statista. <https://www.statista.com/statistics/584968/leading-car-manufacturing-countries-worldwide/>
6. Carlier, M. (2023, August 28). *Revenue - automotive manufacturing industry worldwide 2019-2022*. Statista. <https://www.statista.com/statistics/574151/global-automotive-industry-revenue/>
7. ITC. (2023). Trade Map - Trade statistics for international business development. <https://www.trademap.org/Index.aspx>
8. Hancock, T. (2023, January 26). The US Hasn't Noticed That China-Made Cars Are Taking Over the World. Bloomberg.com. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2023-01-26/how-china-is-quietly-dominating-the-global-car-market>